

Oponentský posudek disertační práce

**Název práce: CTNOSTI V BAROKNÍ HAGIOGRAFII JAKO VYTVÁŘENÍ NOVODOBÉ SPOLEČNOSTI
V ČESKÝCH ZEMÍCH**

Autor: Mgr. Dana Procházková

Školitel: Prof. ThDr. Jan Blahoslav Lášek, Dr. h.c.

Studijní program / obor: Teologie / Husitská teologie

Posudek vypracoval: prof. PaedDr. Martin Weis, Th.D.

Datum: 2. 2. 2020

Doktorandka si vyvolila velmi zajímavé a přitom velmi náročné téma disertační práce, které předpokládá důkladnou znalost odborné literatury a pramenné základny pro dějiny barokní hagiografie se zaměřením na česká specifika problematiky. Za cíl své disertační práce si stanovila popsat barokní zbožnost, jako příspěvek k dějinám mentalit. Jak sama uvádí, použila „strukturální analýzu, založenou v díle Lévi-Strausse, aby zjistila hlavní ctnosti, které charakterizovaly barokní zbožnost v zemích Koruny české“. Splnit tento cíl v celé své šířce a hloubce by byl ale úkol pro celý tým odborníků a výsledek by představoval mnohasvazkové pojednání. Až po přečtení prvních stran disertační práce se čtenář dozví, že autorka se soustředila pouze na hagiografická díla z pera jezuitů a to ještě několika málo postav – opírá se zejména o dílo Balbína, Crugeriua, Felixe Kadlinského, Jana Tannera a Alberta Chanovského. Pominu skutečnost, že životopisné medailony uvedených autorů jsou pouze několikařádkové a ani neobsahují v poznámkovém aparátu odkaz na velice bohatou domácí a zahraniční literaturu, která o jejich životě a díle pojednává. Snad autorka nechce tvrdit, že jediným zdrojem informací je zde citovaný *Lexikon české literatury*.

Jako oponent v předložené disertační práci velmi postrádám proslulého jezuitu Antonína Koniáše, který patří mezi čelné české představitele barokní homiletiky. Pokud si jen zběžně prolistujeme Koniášovo Vejtažní naučení, hned v samotném úvodu čteme jeho krásná a stále platná slova: „*neděle a svátky nejsou zřízeny, abychom peníze tržili a po jarmarcích se šmejkali, abychom vejžírky drželi, hodování až do obžerství se drželi, abychom v zahálce nestydatosti a*

lehkomyslné rozpustilosti prováděli, nýbrž neděle a svátky se nám přejí, abychom ten drahý čas k spasení své duše vynaložili...“ Sbíрка jeho kázání, ve kterých nikdy po četbě úryvku z Písma a tzv. vejkladu nechybí příklad z života široké řady světců, příklad povzbuzující k následování ctností, byla velice rozšířená a u velké řady obyvatel Čech oblíbená.

Druhou, velice závažnou připomínku toho, co v disertační práci postrádám, je ucelené pojednání o mariánském katolickém barokním kultu a v této souvislosti pojednání o mariánských družinách. V disertační práci nalezneme sice několik útržkovitých informací o horlivém jezuitovi a mučedníkovi Edmundu Campiánovi, ale není zde pojednáno o jeho nejdůležitějším díle při šíření mariánského kultu v naší vlasti – což bylo zřízení mariánské družiny v Praze. Skutečnost přísného výběru do těchto družin dosvědčuje fakt, že sám Edmund Campián pro pražskou mariánskou družinu vybral na počátku pouze deset členů z veškerého studentstva pražské jezuitské koleje. Ale jak časem tito mladí muži dospívali, nabyli nejenom vzdělání ve vědách a uměních, ale také se začali již uplatňovat jak v duchovním povolání tak také i politickém. Protože ale chtěli nadále být členy mariánské družiny, byla papežem Sixtem V. roku 1586 rozšířena působnost mariánských družin do všech společenských stavů pro všechny katolické muže. Mariánská družina tak skrze své stanovy a pravidla měla vliv nejenom na dospívající a studující mládež, nýbrž byla pomocnicí i dospělým mužům v jejich životě soukromém i veřejném. Vbrzku vznikly mariánské družiny církevních hodnostářů a duchovenstva, šlechty, úředníků, vojáků, učenců a umělců, obchodníků, řemeslníků, učňů i služebnictva. Roku 1578 byly v Praze tři oddělení mariánské družiny. První a původní byla gymnaziální, do druhé skupiny patřili dospělí studenti vysokých škol a do třetí přínáleželi šlechtici, profesori, lékaři a právníci. Zanedlouho poté vzniklo i čtvrté oddělení pražské mariánské družiny a to pro měšťany. Určitý obraz působení členů mariánských družin nám dávají odpustky, které papež již roku 1573 udělil jejím členům za tyto skutky: návrat bludařů do lůna církve, obrácení hříšníků, zmaření špatných knih a složení všeobecné generální zpovědi. Není náhodou, že členy mariánských družin byla mimo jiné i tzv. „jezuitská pacholátka“ Jaroslav Bořita z Martinic, Vilém Slavata a písař Fabricius, kteří pro horlivou rekatolizaci v intencích jezuitského řádu byli svržen z oken Pražského hradu na počátku stavovského povstání.

Co říci závěrem? Disertační práce se vyznačuje v mnoha oblastech torzovitostí a nedotažeností zpracovávaného tématu. Dle mého názoru by vyžadovala ještě několik měsíců intenzivní práce, aby splnila standardy vědecké práce. Takto je ale na samé hraně obhajitelnosti. V základu je splněn předpoklad pro disertační práci – přinést nový poznatek, který spočívá v novém uchopení

Teologická
fakulta
Faculty
of Theology

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

tématu problematiky hagiografie. Proto jako oponent doporučuji připustit disertační práci k obhajobě a konečné hodnocení práce přenechávám odborné komisi s ohledem na průběh celé obhajoby.

Prof. Martin Weis